

Väljaandja:
Akti liik:
Teksti liik:
Avaldamismärge:

Põllumajandusminister
määrus
algtekst
RTL 2001, 74, 1009

Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuded¹

Vastu võetud 08.06.2001 nr 38

Määrus kehtestatakse «Mahepõllumajanduse seaduse» (RT I 2001, 42, 235) paragrahvi 9 lõike 2 alusel.

1. peatükk

Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üldnõuded

§ 1. Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üldnõuded

- (1) Mahepõllumajanduslik loomakasvatus peab olema keskkonda säästev, looduslikku tasakaalu säilitav, loomade heaolu tagav ning loomakasvatussaaduste kvaliteeti parandav. Sellest saadava orgaanilise väetise kasutamise kaudu parandatakse mulla füüsikalisi ja keemilisi omadusi ja bioloogilist seisundit.
- (2) Mahepõllumajandusliku loomakasvatuseks käsitatakse veiste, sigade, lammaste, kitsede, hobuste, kodulindude (edaspidi *loom*) ja mesilaste pidamist käesoleva määruse nõuete kohaselt.
- (3) Mahepõllumajandusliku loomakasvatusega tegelev isik peab lisaks mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuetele täitma ka mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõudeid.

§ 2. Nõuded ettevõttes mahepõllumajandusliku loomakasvatuse alustamiseks

- (1) Ettevõtte või selle osa (edaspidi *ettevõtte*), kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab olema saanud tunnustatuse «Mahepõllumajanduse seaduse» paragrahvi 13 alusel ja tootja peab olema kantud mahepõllumajanduse registrisse.
- (2) Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid tuleb täita alates ettevõtte tunnustamise taotluse esitamise päevast.
- (3) Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuete täitmise üle teostab järelevalvet Taimetoodangu Inspektsioon (edaspidi *järelevalveasutus*).

2. peatükk

Nõuded ettevõttele, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega

§ 3. Nõuded ettevõtte eristatavuseks

- (1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peavad mahepõllumajanduslikult peetavate loomade kasvatamiseks kasutatavad, samuti nendelt loomadelt pärit loomsete saaduste tootmiseks, esmatöötlemiseks ja ladustamiseks kasutatavad hooned ja rajatised, masinad ja seadmed, samuti põllumajandusmaa olema eristatavad ettevõttest, kus ei tegelda mahepõllumajandusliku tootmise või käitlemisega.
- (2) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab paragrahvi 1 lõikes 2 nimetatud samasse liiki kuuluvaid kõiki loomi pidama mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuete kohaselt.
- (3) Tootja poolt taotletud ajavahemikul ja järelevalveasutuse nõusolekul võib mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõuetele vastaval rohumaal karjatada mittemahepõllumajanduslikult peetavaid loomi, kui neid ei karjatata seal samaaegselt mahepõllumajanduslikult peetavate loomadega.
- (4) Eristatavuse tagamiseks peab mahepõllumajanduslikult peetavad loomad märgistama või muul viisil tagama nende eristatavuse mittemahepõllumajanduslikult peetavatest loomadest.

§ 4. Nõuded ettevõttes arvestuse pidamiseks

- (1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab pidama eraldi arvestust mahepõllumajandusliku loomakasvatuse, samuti mittemahepõllumajandusliku loomakasvatuse kohta. Arvestuse pidamiseks tuleb koguda ja säilitada vähemalt järgmisi andmeid ja neid tõendavaid dokumente:

- 1) ettevõttesse toodud saaduste ja toodete, sealhulgas loomade, sööda, söödalisandite ja sööda abiainete, veterinaarravimite, puhastus- ja desinfitseerimisainete ja muu taolise koguse, toomise päeva, tootmiskoha, tootja ja turustaja ning loomade puhul ka nende arvu, liigi, tõu, soo, vanuse, märgistuse, veterinaartõendi ja üleminekuaja kestuse kohta;
- 2) toodetud ja esmatöödeldud saaduste ja toodete, sealhulgas sööda, sööda abiainete ja muu taolise liigi, koguse ja tootmise aja ning loomade puhul nende arvu, liigi, tõu, soo, vanuse, märgistuse ning loomade rohumaale ja jalutuslale laskmise aja ning loomade söödaratsioonis erinevate söötade osakaalu kohta kuivaines;
- 3) punktis 1 ja 2 nimetatud saaduste ja toodete kasutamise kohta;
- 4) turustatud saaduste ja toodete liigi, koguse, saaja, turustamise päeva ja koha ning loomade puhul ka nende liigi, arvu, vanuse, tõu, soo, eluskaalu, märgistuse ja looma karjast väljaviimise põhjuse kohta;
- 5) loomade haiguste ennetamise ja veterinaarravi puhul ravimise alustamise ja lõpetamise päeva, diagnoosi, kasutatava veterinaarravimi liigi ja nimetuse, veterinaarravimi doosi, ravimeetodi ja ravimi tootja poolt toodangu turustamisele kehtestatud keeluaja kohta ning ravitud loomade liigi, arvu, tõu, vanuse, soo ning veterinaarravi teostanud veterinaararsti kohta.

(2) Lõikes 1 nimetatud arvestust peetakse paberkandjal. Andmete töötlemisel arvuti abil säilitatakse arvestus väljatrükina paberkandjal. Andmete kohta tuleb kirje teha kolme päeva jooksul toimingute tegemise päevast arvates.

(3) Lõikes 1 nimetatud andmeid ja neid tõendavaid dokumente tuleb säilitada vähemalt kolm aastat arvates nende kogumisest, kui teistest õigusaktidest ei tulene teisiti.

§ 5. Nõuded ettevõttes mahepõllumajandusliku loomakasvatusega jätkamiseks

(1) Mahepõllumajanduse registrisse kantud tootja, kes soovib jätkata tegelemist mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab esitama jooksva aasta 10. detsembriks registri volitatud töötlejale kirjaliku kinnituse mahepõllumajandusliku tegevuse jätkamise kohta järgmisel aastal.

(2) Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse jätkamise kohta kirjaliku kinnituse esitanud tootja peab esitama järelevalve teostamiseks vajalikku teavet tehtavate muudatuste kohta, esitades selleks järelevalveasutusele hiljemalt jätkamise aasta 10. aprilliks järgmised andmed ja neid tõendavad dokumendid:

- 1) loomapidamishoonete ja -rajatiste, sealhulgas jalutuslalde kirjelduse;
- 2) suvise ja talvise söötmisplaani, mis sisaldab loomaliikide kaupa andmeid vähemalt kasutada kavandatavate söötade, söödalisandite ja sööda abiainete, karjatamiseks kasutatava kõlviku või selle osa numbri ja pindala kohta;
- 3) loomakasvatusplaani, kus on näidatud loomaliik ja tõug, millesse kuuluvaid loomi ettevõttes peetakse, ning loomade arv, andmed ettevõttesse tuua kavandatavate loomade ja vaktsineerimiste kohta.

(3) Lõike 2 punktis 1 nimetatud andmeid ja neid tõendavaid dokumente ei pea esitama, kui tootja esitab kirjaliku kinnituse selle kohta, et võrreldes eelmise aastaga muudatusi ei ole.

(4) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab mahepõllumajanduslikku loomakasvatust jätkama nii, et nelja aasta jooksul tunnustatuse saamisest arvates oleks ettevõttes peetavate kõikide loomaliikide osas asunud täitma mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõudeid.

(5) Kui tootja teatab lõikes 2 nimetatud tähtjaks muudatusest, mille tegemiseks on vastavalt paragrahvi 3 lõikele 3, paragrahvi 8 lõigetele 2 kuni 5, paragrahvi 10 lõikele 5, paragrahvi 11 lõikele 3, paragrahvi 13 lõikele 5 ning paragrahvi 31 lõigetele 5 ja 6 vajalik järelevalveasutuse nõusolek, ja esitab vastava kirjaliku avalduse, otsustab järelevalveametnik nõusoleku andmise või sellest keeldumise viie tööpäeva jooksul avalduse saamisest arvates. Nõusoleku andmisest keeldumise põhjendatud otsusest teatatakse tootjale viie tööpäeva jooksul kirjalikult, posti teel väljastusteatega.

§ 6. Nõuded ettevõttes toimunud muudatustest teavitamiseks

(1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, tunnustamise ajal valitsenud tingimuste muutumisest peab tootja vastavalt «Mahepõllumajanduse seaduse» paragrahvi 13 lõikele 8 teavitama järelevalveasutust järgmiselt:

1) loomapidamishoonete ja -rajatiste, sealhulgas jalutuslalde kavandatavatest ehituslikest ja tehnoloogilistest muudatusest, samuti mahepõllumajanduslikult pidada kavandatavast uut liiki looma liigist ja arvust, kirjalikult vähemalt seitse päeva enne kavandatava muudatuse tegemist;

2) tootja tahtest sõltumatult toimunud muudatusest viivitamata, kuid mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul muudatuse toimumisest arvates, märkides ära muudatuse tekkimise asjaolud.

(2) Paragrahvi 5 lõikes 5 nimetatud muudatuste tegemiseks peab tootja esitama järelevalveasutusele vastava kirjaliku avalduse nõusoleku saamiseks. Nõusoleku andmise või sellest keeldumise otsustab järelevalveametnik viie tööpäeva jooksul avalduse saamisest arvates. Nõusoleku andmisest keeldumise otsus peab olema põhjendatud, sellest teatatakse tootjale kirjalikult, posti teel väljastusteatega viie tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.

(3) Ettevõtte omandi või valduse ülemineku korral peab omandi või valduse saaja, kes soovib selles ettevõttes jätkata tegelemist mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, esitama vastavalt «Mahepõllumajanduse seaduse» paragrahvi 13 lõikele 7 järelevalveasutusele taotluse mahepõllumajandusliku tootmise jätkamiseks hiljemalt omandi või valduse ülemineku päeval.

3. peatükk

Nõuded mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üleminekuaja kestusele sõltuvalt kasvatatavast loomaliigist

§ 7. Nõuded mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üleminekuaja kestusele

(1) Ettevõttes peetavate ja ettevõttesse toodud mittemahepõllumajanduslike loomade suhtes kohaldatakse üleminekuajaga. Mahepõllumajanduslikule loomakasvatusele üleminekuaja kestus tunnustatud ettevõttes alates loomade käesoleva määruse nõuetele vastava pidamise alustamisest on:

- 1) liha tootmiseks kasvatatavate hobuste ja veiste puhul 3/4 elueast, kuid mitte vähem kui 12 kuud;
- 2) sigade, kitsede ja lammaste puhul kuus kuud;
- 3) piima tootmiseks kasvatatavate loomade puhul kuus kuud;
- 4) liha tootmiseks kasvatatavate kodulindude puhul 10 nädalat, kui tibud on ettevõttesse tuues alla kolme päeva vanused;
- 5) munade tootmiseks kasvatatavate kodulindude puhul kuus nädalat.

(2) Kui ettevõttes alustatakse üheaegselt tegelemist mahepõllumajandusliku taimekasvatusega ja mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, on loomade üleminekuaja kestus 24 kuud, kui nende söötmiseks kasutatakse vähemalt 50 % ulatuses samas ettevõttes toodetud sööta.

4. peatükk

Nõuded loomade päritolu, loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning sööda ja söötmise kohta

§ 8. Nõuded loomade päritolule

(1) Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses peavad ettevõttesse toodavad loomad olema läbinud mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üleminekuaja. Eelistada tuleb haiguste suurema vastupanuvõimega ja vastavates ilmastikutingimustes paremini kohanenud tõugudest pärit loomi.

(2) Kui lõikes 1 nimetatud loomi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul ettevõttesse tuua karja moodustamiseks mittemahepõllumajanduslikult peetavaid loomi, kui:

- 1) noorkanad munade tootmiseks on nooremad kui 18 nädalat;
- 2) broilertibud liha tootmiseks on nooremad kui kolm päeva;
- 3) vasikad ja varsad tuuakse ettevõttesse kohe pärast võõrutamist ja nad on nooremad kui kuus kuud;
- 4) lamba- ja kitsetalled tuuakse ettevõttesse kohe pärast võõrutamist ja nad on nooremad kui 45 päeva;
- 5) põrsad tuuakse ettevõttesse kohe pärast võõrutamist ja nad kaaluvad vähem kui 25 kilo.

(3) Kui lõikes 1 nimetatud loomi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul ettevõttesse tuua karja uuendamiseks või taastamiseks mittemahepõllumajanduslikult peetavaid loomi, kui:

- 1) kari on vähenenud loomataudi, loodusõnnetuse või muu tootja tahtest sõltumatu asjaolu tõttu;
- 2) munade tootmiseks kasvatatavate noorkanade, liha tootmiseks kasvatatavate kodulindude ning põrsaste arv on vähenenud muul, punktis 1 nimetatuta põhjusel, kuid ettevõttesse toodavad loomad peavad vastama lõike 2 punktis 1, 2 või 5 nimetatud nõuetele.

(4) Kui lõikes 1 nimetatud loomi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul ettevõttesse tuua karja loomuliku juurdekasvu täiendamiseks või uuendamiseks mittemahepõllumajanduslikult peetavaid paaritusealisi emasloomi kuni 10 protsenti ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud hobuste või veiste arvust aastas ja kuni 20 protsenti ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate täiskasvanud sigade, lammaste või kitsede arvust aastas. Ettevõttes, kus peetakse kuni kümme hobust või veist või kuni viit siga, lammast või kitse, on lubatud karja suurendada aastas loomuliku juurdekasvu täiendamiseks või uuendamiseks kuni ühe vastavat liiki mittemahepõllumajanduslikult peetava looma võrra.

(5) Kui lõikes 1 sätestatud loomi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul ettevõttesse tuua karja täiendamiseks või uuendamiseks ettevõtte olulise laiendamise, teist tõugu loomade kasvatamise või uue loomakasvatusharu kavandamise korral mittemahepõllumajanduslikult peetavaid loomi kuni 40 protsenti ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate loomade arvust.

(6) Tõuaretuse eesmärgil võib ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid isasloomi, kui neid peetakse seejärel mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuete kohaselt.

(7) Lõigete 2 kuni 6 alusel karja toodud ning tunnustamise ajal ettevõttes peetud loomade suhtes kohaldatakse paragrahvi 7 lõikes 1 sätestatud üleminekuajaga.

(8) Loomi võib karja tuua ja karjast välja viia «Loomatauditõrje seaduse» (RT I 1999, 57, 598; 97, 861; 2000, 82, 526; 2001, 3, 4) paragrahvis 13 sätestatud alustel ja korras.

§ 9. Nõuded loomakasvatushoonetele ja -rajatistele

- (1) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade kasvatamiseks ettenähtud loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning jalutusala pindala peab vastama lisas 3 toodud nõuetele.
- (2) Loomakasvatushoonete ja -rajatiste projektlahendus ja kasutatav tehnoloogia peavad tagama, et sööt ja vesi on loomadele kergesti kättesaadavad. Soojustus, küte ja ventilatsioon peavad tagama, et õhuringlus, tolmisisaldus, temperatuur, suhteline õhuniiskus ja gaasisaldus püsib tasemel, mis ei kahjusta loomade tervist. Hoonet peab saama loomulikult viisil õhutada ning sinna peab pääsema piisavalt loomulikku valgust.
- (3) Loomakasvatushoone osa, kus peetakse loomi, põrand peab olema sile, kuid mitte libe. Vähemalt pool põranda üldpinnast peab olema jäik, mitte rest- ega võrkrahtidest ehitatud põrand.
- (4) Loomakasvatushoone osas, kus peetakse loomi, peab olema vastavalt looma liigile ja eale piisava suurusega, mugav, pehme ja kuiv puhkeala. Allapanu peab koosnema põhust või muust looduslikust materjalist, mida võib parendada ja rikastada mahepõllumajanduslikus taimekasvatuses väetamiseks lubatud mineraalainetega.
- (5) Loomade arv loomakasvatushoones peab tagama loomale vastavalt tema liigile ja eale mugavuse ja üldise heaolu ning piisava ruumi vabalt seismiseks, kergesti lamama heitmiseks, enda ümber pööramiseks, puhastamiseks ja liigile vastavate liigutuste tegemiseks.
- (6) Loomal peab olema aastaringselt võimalus pääseda jalutusalale, kui see on looma tervisliku seisundi, ilmastikutingimuste ja maa seisundi poolest võimalik ning kui see ei ole vastuolus teistes õigusaktides kehtestatud loomatervishoiualaste nõuetega. Kui loomade loomakasvatushoones pidamise süsteem võimaldab loomadele talvel piisavalt liikumisvabadust, ei pea loomi talvekuudel jalutusaladele laskma. Jalutusalad peavad tagama lähtudes ilmastikutingimustest, loomade liigist ja east olenevalt piisava kaitse vihma, tuule, päikese ja äärmuslike temperatuurikõikumiste eest ning võivad selleks olla osaliselt kaetud.
- (7) Loomakasvatushoonete ruumid, seal asuvad asemed, sulud, loomapidamiseks kasutatavad seadmed ja inventar peavad olema nõuetekohaselt puhastatud ja desinfitseeritud. Puhastamiseks ja desinfitseerimiseks võib kasutada üksnes lisas 2 loetletud aineid. Putukate ja muude kahjurite tõrjeks võib kasutada üksnes mahepõllumajanduslikus taimekasvatuses lubatud aineid.

§ 10. Nõuded söödale

- (1) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade taimne sööt peab olema toodetud mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja läbinud põllumajandusmaal ja loomne sööt peab olema saadud mahepõllumajandusliku loomakasvatuse üleminekuaja läbinud loomadelt. Eelistada tuleb samas ettevõttes toodetud taimse ja loomse päritoluga sööta.
- (2) Loomade söödaratsiooni kuivainest võib kuni 30 protsenti moodustada teisest ettevõttest pärit mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt või 60 protsenti samas ettevõttes toodetud mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja teisel aastal toodetud sööt.
- (3) Kui mahepõllumajanduslikult peetavate loomade söödaratsiooni täitmiseks ei ole piisavalt lõikes 1 nimetatud sööta, on loomi lubatud sööta mitterahepõllumajanduslikult toodetud taimse söödaga taimtoiduliste loomade puhul kuni 10 protsenti ning muude loomade puhul kuni 20 protsenti mahepõllumajanduslikult toodetud sööda aastastest kuivainekogusest, kuid mitte rohkem kui 25 protsenti päevase söödaratsiooni kuivainekogusest.
- (4) Taimse päritoluga mitterahepõllumajandusliku söödana on lubatud kasutada üksnes lisas 1 nimetatud sööta, kui selle tootmisel või töötlemisel ei ole kasutatud keemilisi aineid. Loomse päritoluga söödana on lubatud kasutada üksnes lisas 1 nimetatud sööta. Mineraalsöödana, söödalisanditena ja sööda abiainetena on lubatud kasutada üksnes lisas 1 nimetatud mineraalsööta, söödalisandeid ja sööda abiaineid.
- (5) Kui ebasoodsatest ilmastikutingimustest tingituna ei ole mahepõllumajanduslikult peetavate loomade söödaratsiooni täitmiseks piisavalt saada lõikes 1 nimetatud sööta, võib järelevalveasutuse nõusolekul tootja kirjaliku avalduse alusel lubada ajutiselt suurendada mitterahepõllumajanduslikult toodetud sööda osakaalu.
- (6) Silo valmistamisel võib sileerimisel ja säilitamisel abiainetena ning sööda valmistamisel söödalisanditena ning mineraalsöötatena kasutada üksnes määruse lisas 1 loetletud aineid.
- (7) Söödas on keelatud kasutada antibiootikume, koktsidiostaatikume, raviaineid, kasvustimulaatoreid ja teisi toodangu või kasvu stimuleerimiseks mõeldud aineid ning geneetiliselt muundatud organisme, nendest koosnevaid või neid sisaldavaid tooteid, samuti geneetiliselt muundatud organismide derivaate.

§ 11. Nõuded söötmisele

- (1) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade söötmisel tuleb katta nende toitainete vajadus vastavalt looma liigile ja eale eesmärgiga tagada loomakasvatussaaduste kvaliteet.

(2) Mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi peab karjatama mahepõllumajandusliku taimekasvatuse üleminekuaja läbinud rohumaal. Taimtoiduline loom peab karjamaale pääsema aastaringselt, kui see on looma tervisliku seisundi, ilmastikutingimuste ja maa seisundi poolest võimalik ning kui see ei ole vastuolus teistes õigusaktides kehtestatud loomatervishoiualaste nõuetega.

(3) Mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi võib järelevalveasutuse nõusolekul tootja kirjaliku avalduse alusel karjatada mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõuetele mittevastaval rohumaal, kui neid ei karjatata seal samaaegselt mitte mahepõllumajanduslikult peetavate loomadega ning kui sellel rohumaal on viimase kolme aasta jooksul kasutatud üksnes mahepõllumajanduslikus taimekasvatuses lubatud ained.

(4) Taimtoidulisi loomi tuleb sööta rohumaadelt saadava söödaga võimalikult suurel määral, kusjuures vähemalt 60 protsenti päevase söödaratsiooni kuivainekogusest peab moodustama koresööt, haljassööt või silo. Laktatsiooniperioodil oleva looma kolme esimese kuu jooksul võib koresööda, haljassööda või silo sisaldust päevase söödaratsiooni kuivainekoguses vähendada kuni 50 protsendini.

(5) Vasikaid ja varssasid peab vähemalt kolm kuud, lamba- ja kitsetallesid vähemalt 45 päeva ja põrsaid vähemalt 40 päeva nende sünnist arvates söötma eelistatult naturaalse täispiimaga.

(6) Sigade ja kodulindude päevane söödaratsioon peab sisaldama koresööta, haljassööta või silo.

(7) Kodulindude söödaratsioon peab nuumaperioodil sisaldama vähemalt 65 protsenti teravilja.

5. peatükk

Nõuded haiguste ennetamisele ja veterinaarravile, loomakasvatustavadele, loomade veole ja sõnniku hoidmisele ja kasutamisele

§ 12. Nõuded haiguste ennetamisele

(1) Tootja peab mahepõllumajanduslikult peetava looma haiguste ennetamiseks kasutama eelkõige abinõusid, mis tõstavad looma vastupanu loomataudidele, kohaldama sel eesmärgil vastavalt loomaliigile ja eale sobivaid pidamis- ja liikumistingimusi, kasutama söötmiseks kõrgekvaliteedilist sööta immunoloogilise kaitsevõime suurendamiseks ning kasvatama kohalikes ilmastikutingimustes elujõulisemaid loomatõuge. Tootjal on soovitatav järgida head põllumajandustava.

(2) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade põhjendatud vaktseerimine on lubatud «Loomatauditõrje seaduses» sätestatud alusel ja korras.

(3) Keemiliselt sünteetsitud allopaatiliste veterinaarravimite või antibiootikumide kasutamine haiguste ennetamiseks on keelatud.

§ 13. Nõuded veterinaarravile

(1) Haigestunud või vigastatud mahepõllumajanduslikult peetava looma ravimisel tuleb keemiliselt sünteetsitud allopaatiliste veterinaarravimite või antibiootikumide kasutamisele eelistada:

- 1) taimseid preparaate, milleks on taimeekstraktid, essentsid ja muud fütoteraapilised tooted;
- 2) homöopaatilisi ravimeid, milleks on taimsed, loomsed või mineraalsed ained;
- 3) mikroelemente ja mineraalsöötasid.

(2) Keemiliselt sünteetsitud allopaatilisi veterinaarravimeid või antibiootikume võib veterinaararsti järelevalve all kasutada vaid juhul, kui lõikes 1 nimetatud toodete, ainete, mikroelementide ja mineraalsöötade kasutamine ei osutunud tõhusaks ning kui selline ravi on vajalik looma kannatuste vältimiseks.

(3) Hormoonpreparaatide või nendega samalaadsete ainete kasutamine inna kunstlikuks esilekutsumiseks, sünkroonimiseks või muul eesmärgil on keelatud. Hormoonpreparaati võib veterinaararsti järelevalve all kasutada vaid juhul, kui lõikes 1 nimetatud toodete, ainete, mikroelementide ja mineraalsöötade kasutamine ei osutunud tõhusaks ning kui selline ravi on vajalik looma kannatuste vältimiseks.

(4) Keemiliselt sünteetsitud allopaatiliste veterinaarravimitega ravitud mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi ja neilt pärit loomseid saadusi ei tohi mahepõllumajandusele viitavalt märgistada enne, kui on möödunud ravimi tootja poolt kehtestatud kahekordne keeluaeg sellelt loomalt pärit saaduse või toote turustamiseks või vähemalt 48 tundi pärast ravimi manustamist, kui keeluaja pikkus ei ole kindlaks määratud.

(5) Kui loomale või loomagrupile tehakse ühe aasta jooksul rohkem kui kolm või loomade puhul, kelle tootliku elutsükli pikkus on alla ühe aasta, rohkem kui üks keemiliselt sünteetsitud allopaatilise veterinaarravimi või antibiootikumi ravikuur, ei tohi ravitud loomi või nendelt pärit loomseid saadusi mahepõllumajandusele viitavalt märgistada. Järelevalveasutuse nõusolekul algab nende loomade suhtes uus üleminekuage vastavalt neljanda või teise ravikuuri lõppemisele järgnevast päevast.

(6) Loomataudi kahtluse või puhkemise korral rakendatakse mahepõllumajanduslikult peetavate loomade suhtes meetmeid «Loomatauditõrje seaduse» alusel ja korras.

§ 14. Nõuded veterinaarsele menetlusele

(1) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade suhtes võib veterinaarseid menetlusi läbi viia «Loomakaitseseaduse» (RT I 2001, 3, 4) paragrahvi 9 alusel sätestatud korras.

(2) Põrsaste hammaste lõikamine, tibude nokkade lühendamine ja loomade nudistamine on lubatud üksnes eesmärgiga parandada loomade turvalisust, heaolu või hügieeningimusi.

(3) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade kastreerimine on lubatud üksnes neilt loomadelt pärit mahepõllumajanduslike loomakasvatustsaaduste kvaliteedi parandamise eesmärgil. Nimetatud toimingut võib läbi viia üksnes veterinaararst.

§ 15. Nõuded loomakasvatustvõtetele

(1) Mahepõllumajanduslikult peetava looma tiinestamine peab toimuma eelkõige loomuliku paaritamise teel, vajadusel on lubatud kunstlik seemendamine. Teised loomade paljundamise meetodid on keelatud.

(2) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade pidamisel gruppides peab nende moodustamisel arvestama loomade vanust ning liigilisi ja soolisi käitumuslikke iseärasusi.

(3) Mahepõllumajanduslikult peetavaid loomi on keelatud loomakasvatusthoones lõas pidada. Looma võib lühiajaliselt pidada lõas üksnes tema turvalisuse ja heaolu eesmärgil.

(4) Mahepõllumajanduslikult peetavate veiste, sigade ja lammaste puhul tuleb järgida ka paragrahvis 17 ja kodulindude puhul paragrahvis 18 ettenähtud nõudeid.

(5) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, peab loomade arv vastama «Veeseaduse» (RT I 1994, 40, 655; 1996, 13, 241; 1998, 2, 47; 61, 987; 1999, 10, 155; 54, 583; 95, 843; 2001, 7, 19; 42, 234; 50, 283) paragrahvi 26¹ lõikes 6 sätestatule ning sõnniku ja virtsa hoidmisel ja kasutamisel peab järgima «Veeseaduse» paragrahvis 26² ja paragrahvis 26³ sätestatud nõudeid.

§ 16. Nõuded loomade veole

(1) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade vedu peab toimuma «Loomakaitseseaduses» sätestatud nõuete kohaselt.

(2) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade veo eel ega veo ajal ei tohi loomadele manustada keemiliselt sünteesisitud allopaatilisi rahusteid. Loomade peale- ja mahalaadimine peab toimuma ettevaatlikult ning elektrilisi stimulaatoreid kasutamata.

(3) Mahepõllumajanduslikult peetavate loomade vedamisel peavad loomad olema selgelt eristatavad mitterahepõllumajanduslikult peetavatest loomadest.

6. peatükk

Nõuded imetajate ja kodulindude pidamisele

§ 17. Nõuded imetajate pidamisele

(1) Mahepõllumajanduslikult peetavaid liha tootmiseks kasvatatavaid veiseid, sigu ja lambaid võib lõppnuuma ajal pidada loomakasvatusthoones, kui see aeg ei moodusta üle 1/5 looma elueast, kuid mitte rohkem kui kolm kuud.

(2) Vasikate pidamisel:

- 1) on üle ühe nädala vanuste vasikate eraldi latrites pidamine keelatud;
- 2) ei tohi neid lõastada;
- 3) peab neile võimaldama ööpäevas vähemalt kaheksa tundi loomulikku või kunstlikku valgust;
- 4) peab nende sööt sõltuvalt looma vanusest sisaldama 100–200 grammi seeduvat kiudainet päevas.

(3) Sigade pidamisel:

- 1) peab emiseid pidama gruppides, välja arvatud tiinusaja lõppjärgus ja imetamise ajal;
- 2) ei tohi põrsaid pidada ülestikku asetatud sulgudes ega põrsapuurides, jalutusaladel peab loomadel olema võimalus tuhnida;
- 3) peab neile võimaldama ööpäevas vähemalt kaheksa tundi loomulikku või kunstlikku valgust;
- 4) võib põrsaid kastreerida üksnes esimese nädala jooksul sünnist arvates;
- 5) juhul, kui nende hammaste lõikamine osutub vajalikuks, tuleb seda teha seitsme päeva jooksul sünnist arvates.

§ 18. Nõuded kodulindude pidamisele

(1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku loomakasvatusega, on mahepõllumajanduslikult peetavate kodulindude puurispidamine keelatud.

(2) Mahepõllumajanduslikult peetavatele veelindudele peab soodsate ilmastikutingimuste korral võimaldama juurdepääsu veekogule.

(3) Loomakasvatushoones, kus kasvatatakse mahepõllumajanduslikult peetavaid kodulinde, peab:

1) vähemalt 1/3 põrandapinnast olema jäigast materjalist, mitte rest- ega võrktaarindist;

2) õrre pikkus vastama lisas 3 toodud nõuetele;

3) sisse- ja väljapääsuavade kogupikkus olema vähemalt neli meetrit iga 100 m² kohta;

4) munade tootmiseks kasvatatavate kanade pidamisel võimaldama neile öösel kaheksa tunni pikkust valgustamata perioodi. Kunstlikku valgustust võib kasutada päeva pikendamiseks kuni 16 tunnini;

5) loomakasvatushoone osa, kus peetakse kodulinde, pindala vastama lisas 3 ettenähtud pindalale, kuid olema mitte suurem kui 4800 broileri, 3000 munakana, 5200 pärlkana, 6800 vuti, 4000 emase pardi, 3200 isase pardi, 2500 kabuni, hane või kalkuni kasvatamiseks ettenähtud pindala;

6) loomakasvatushoone osa, kus kasvatatakse kodulinde liha tootmiseks, üldpindala olema mitte suurem kui 1600 m².

(4) Mahepõllumajanduslikult peetavatele kodulindudele peab võimaldama sobivate ilmastikutingimuste korral viibida taimestikuga kaetud, varjualustega ning söötmis- ja jootmisseadmetega varustatud jalutuslalal vähemalt 1/3 nende elueast.

(5) Pärast iga mahepõllumajanduslikult peetud kodulindude karja üleskasvatamist ja turustamist peab selleks kasutatud loomakasvatushooned ja -rajatised ning muud seda loomakasvatusharu teenindavad hooned ja -rajatised tühjendama, puhastama ja desinfitseerima ning võimaldama kasutatud jalutuslalde taimestikul taastuda üks aasta.

(6) Lõikes 5 sätestatud nõuded ei kehti ettevõtte kohta, kus peetakse vähem kui 30 kodulindu ning kus neile on võimaldatud loomakasvatushoones ja jalutuslalal pidevalt vabalt liikuda.

(7) Mahepõllumajanduslikult peetud kodulinde võib tappa alates järgmisest vanusest:

1) tibud 81 päeva;

2) kabunid 150 päeva;

3) pekingi pardid 49 päeva;

4) emased muskuspardid 70 päeva;

5) isased muskuspardid 84 päeva;

6) sinikaelpardid 92 päeva;

7) pärlkanad 94 päeva;

8) vutid 35 päeva;

9) kalkunid ja haned 140 päeva.

7. peatükk

Nõuded mesilaste päritolule, mesindusvõtetele ja identifitseerimisele, söötmisele ja tarudele

§ 19. Mahepõllumajandusliku mesinduse üldnõuded

(1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega, tuleb täita käesoleva määruse paragrahvides 1 ja 2 ettenähtud nõudeid.

(2) Kui ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega on lisaks mahepõllumajanduslikult peetavatele mesilagruppidele mittemahepõllumajanduslikult peetavaid mesilagruppe, peab kõiki mesilagruppe pidama mahepõllumajandusliku mesinduse nõuete, välja arvatud paragrahvi 29 lõikes 1 sätestatud nõuete, kohaselt. Vahemaa mahepõllumajanduslikult peetavate mesilagruppide ja mittemahepõllumajanduslikult peetavate mesilagruppide vahel peab olema vähemalt kuus kilomeetrit.

§ 20. Nõuded ettevõtte eristatavusele

(1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega, peavad mahepõllumajanduslikult peetavate mesilasperede kasvatamiseks kasutatavad tarud, samuti mesilasperelt pärit saaduste tootmiseks, esmatöötlemiseks ja ladustamiseks kasutatavad hooned ja rajatised, masinad ja seadmed, samuti korjeala, olema eristatavad ettevõttest või selle osadest, kus ei tegelda mahepõllumajandusliku mesindusega.

(2) Eristatavuse tagamiseks peab mahepõllumajanduslikult peetavate mesilasperede pidamiseks kasutatavad tarud märgistama selliselt, et need oleksid eristatavad mittemahepõllumajanduslikult peetavate mesilasperede pidamiseks kasutatavatest tarudest.

§ 21. Nõuded ettevõttes arvestuse pidamiseks

- (1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega, peab pidama eraldi arvestust mahepõllumajandusliku mesinduse, samuti mitterahepõllumajandusliku mesinduse kohta. Arvestuse pidamiseks tuleb koguda ja säilitada vähemalt järgmisi andmeid ja neid tõendavaid dokumente:
- 1) ettevõttesse toodud saaduste ja toodete, sealhulgas mesilaste, sööda, söödalisandite, sööda abiainetete, veterinaarravimite, puhastus- ja desinfitseerimisainete ja muu taolise nimetuse, koguse, toomise päeva, tootmise koha, tootja ja turustaja ning mesilaste puhul nende tõu, päritolu ja toomise päeva, mesilasemade, -perede arvu ja veterinaartõendi kohta;
  - 2) ettevõttes toodetud ja esmatöödeldud saaduste ja toodete, sealhulgas mee, mesilasvaha, taruvaigu, õietolmu, suira, mesilasema toitepiima ja muu taolise nimetuse, koguse ja tootmise aja ning mahepõllumajanduslikus mesinduses kasutatavate korjealade kohta;
  - 3) punktis 1 ja 2 nimetatud saaduste ja toodete, sealhulgas mesilasperede lisa söötmiseks kasutatava talvise söötmissuuna kohta mesilasperede lõikes, sööda, söödalisandite ja sööda abiainetete liigi, päritolu, söötmise päeva ja koguse ning mesilasvaha ja kärjepõhjade päritolu kohta;
  - 4) ettevõttest turustatud saaduste ja toodete tootmise aja ja koha ning mesilaste puhul ka mesilasemade ja -perede arvu ja tõu, saaja, turustamise päeva ja koha kohta;
  - 5) veterinaartoimingute kohta mesilasperede lõikes nagu diagnoosi, veterinaarraviks kasutatud ravimi liigi ja nimetuse, ravitud mesilasperede kohta, veterinaarravi alustamise ja lõpetamise päeva, ravimeetodi, veterinaarravimi doosi, veterinaarravi teostanud veterinaararsti kontaktandmete ja toodangu müügiks ravimi tootja poolt kehtestatud keeluaja kohta;
  - 6) maakasutuse kaardile, ettevõtte kõlvikute kaardile või selle puudumisel ettevõtte asukohajärgses maaparandusbüroos kasutatavale kaardile kõlvikute kohta kantud mesilagrupi asukoha ja tarude märgistuse kohta;
  - 7) pesakorpuste eemaldamise, meevurritamistoimingute ja mesindussaaduste hoiustamise kohta.

§ 22. Nõuded ettevõttes mahepõllumajandusliku tegevuse jätkamiseks

- (1) Mahepõllumajanduse registrisse kantud tootja, kes soovib jätkata tegelemist mahepõllumajandusliku mesindusega, peab esitama jooksva aasta 10. detsembriks registri volitatud töötajale kirjaliku kinnituse mahepõllumajandusliku tegevuse jätkamise kohta järgmisel aastal.
- (2) Mahepõllumajandusliku mesindusega jätkamise kohta kirjaliku kinnituse esitanud tootja peab esitama järelevalve teostamiseks vajalikku teavet tehtavate muudatuste kohta, esitades selleks järelevalveasutusele hiljemalt jätkamise aasta 10. aprilliks järgmised andmed ja neid tõendavad dokumendid:
- 1) mesilagrupi asukohta ja korjeala iseloomustava maakasutuse kaardi, ettevõtte kõlvikute kaardi või selle puudumisel ettevõtte asukohajärgses maaparandusbüroos kasutatava kaardi kõlvikute kohta ning mesilasperede pidamiseks vajalike hoonete ja rajatiste kirjelduse;
  - 2) andmed ettevõttesse tuua kavandatavate mesilasperede kohta;
  - 3) mesindusplaani, kus on näidatud mesilaste tõug ja mesilasperede arv ning andmed ettevõttesse tuua kavandatavate mesilasperede kohta.
- (3) Lõikes 2 nimetatud andmeid ja neid tõendavaid dokumente ei pea esitama, kui tootja esitab kirjaliku kinnituse selle kohta, et võrreldes eelmise aastaga muudatusi ei ole.
- (4) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega, peab mahepõllumajanduslikku mesindust jätkama nii, et kahe aasta jooksul tunnustatuse saamisest arvates oleks ettevõttes peetavate kõikide mesilasperede osas asunud täitma mahepõllumajandusliku mesinduse nõudeid.
- (5) Kui tootja teatab lõikes 2 nimetatud tähtjaks muudatustest, mille tegemiseks on vastavalt paragrahvi 25 lõigetele 2 ja 3, paragrahvi 26 lõigetele 3 ja 4, paragrahvi 27 lõikele 3, paragrahvi 30 lõikele 3 ja paragrahvi 31 lõikele 7 vajalik järelevalveasutuse nõusolek, ja esitab vastava kirjaliku avalduse, otsustab järelevalveametnik nõusoleku andmise või sellest keeldumise viie tööpäeva jooksul avalduse saamisest arvates. Nõusolekust andmise keeldumise otsus peab olema põhjendatud, sellest teatatakse tootjale kirjalikult, posti teel väljastusteatega, viie tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.

§ 23. Nõuded ettevõttes toimunud muudatustest teavitamiseks

- (1) Ettevõttes, kus tegeldakse mahepõllumajandusliku mesindusega, tunnustamise ajal valitsenud tingimuste muutumisest peab tootja vastavalt «Mahepõllumajanduse seaduse» paragrahvi 13 lõikele 8 teavitama järelevalveasutust järgmiselt:
- 1) mesilasperede pidamiseks kasutatavate hoonete ja rajatiste ehituslikest ja tehnoloogilistest muudatustest ning korjealade kasutamise muudatustest, kirjalikult vähemalt seitse päeva enne kavandatava muudatuse tegemist;
  - 2) tootja tahtest sõltumatult toimunud muudatustest viivitamata, kuid mitte hiljem kui seitsme päeva jooksul muudatuse toimumisest arvates, märkides ära muudatuse tekkimise asjaolud.
- (2) Paragrahvi 22 lõikes 5 nimetatud muudatuste tegemiseks peab tootja esitama järelevalveasutusele vastava kirjaliku avalduse nõusoleku saamiseks. Nõusoleku andmise või sellest keeldumise otsustab järelevalveametnik viie tööpäeva jooksul avalduse saamisest arvates. Nõusoleku andmisest keeldumise otsus peab olema põhjendatud, sellest teatatakse tootjale kirjalikult, posti teel väljastusteatega viie tööpäeva jooksul otsuse tegemisest arvates.
- (3) Ettevõtte omandi või valduse ülemineku korral peab omandi või valduse saaja, kes soovib selles ettevõttes jätkata tegelemist mahepõllumajandusliku mesindusega, esitama vastavalt «Mahepõllumajanduse seaduse»

paragrahvi 13 lõikele 7 järelevalveasutusele hiljemalt omandi või valduse ülemineku päeval kirjaliku avalduse mahepõllumajandusliku tootmise jätkamiseks.

§ 24. Nõuded mahepõllumajandusliku mesinduse üleminekuaja kestusele

Ettevõttes peetavate ja ettevõttesse toodud mittemahepõllumajanduslike mesilasperede suhtes kohaldatakse üleminekuajaga. Mahepõllumajanduslikule mesindusele üleminekuaja kestus tunnustatud ettevõttes alates mesilaspere käesoleva määruse nõuetele vastava pidamise alustamisest on üks aasta. Selle aja jooksul ning vajadusel ka hiljem peab mittemahepõllumajandusliku mesilasvaha asendama mahepõllumajandusliku mesilasvahaga.

§ 25. Nõuded mesilaspere päritolule

(1) Ettevõttesse toodavad mesilasemad ja -pered peavad olema pärit üleminekuaja läbinud mesilagrupidest. Eelistada tuleb haiguste suurema vastupanuvõimega ja vastavates ilmastikutingimustes paremini kohanenud *Apis mellifera* Euroopa tõugudest pärit mesilasi.

(2) Kui lõikes 1 sätestatud mesilasi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul loomataudi, loodusõnnetuse või muu tootja tahtest sõltumatu asjaolu tõttu mesilasperede taastamiseks tuua ettevõttesse mittemahepõllumajanduslikult peetavaid mesilasperesid. Sellisel juhul kohaldatakse uus üleminekuajaga mittemahepõllumajanduslikult peetud mesilasperedele nende ettevõttesse toomise päevast arvates.

(3) Kui lõikes 1 sätestatud mesilasi ei ole piisaval hulgal saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul tootja avalduse alusel mahepõllumajanduslikult peetava mesilagrupi uuendamiseks ettevõttesse tuua mittemahepõllumajanduslikult peetavaid mesilasemasid või -peresid, mida ei ole ühe aasta jooksul ravitud keemiliselt sünteetitud allopaatiliste veterinaarravimite või antibiootikumidega. Nimetatud mesilasemasid või -peresid võib ettevõttesse tuua kuni 10 protsenti ettevõttes mahepõllumajanduslikult peetavate mesilasemadega või -peredega arvust aastas. Sellised mesilasemad ja -pered peab paigutama tarudesse, kus kärjed ja kärjepõhjad on pärit mahepõllumajanduslikust ettevõttest. Sellisel juhul üleminekuajaga ei kohaldata.

§ 26. Nõuded söödale ja lisaõõtmisele

(1) Korjeaja lõpus tuleb tarudesse jätta selline mee- ja suiravaru, mis on mesilaspere talvitumiseks piisav.

(2) Lisaõõtmine, mis algab korjeaja lõppedes ja lõpeb enne järgmise korjeaja algust, on lubatud juhul, kui ilmastikutingimused ohustavad mesilasperede säilimist. Lisaõõdana kasutatakse mahepõllumajanduslikult toodetud mett ja suira, eelistades samas ettevõttes toodetud mett ja suira.

(3) Kui mahepõllumajanduslikku mett ei ole piisavalt saada, võib järelevalveasutus anda nõusoleku kasutada lisaõõdana mahepõllumajanduslikku suhkrulahust või melassi lehe- ja kanarbikumee kahjuliku mõju vältimiseks.

(4) Kui mahepõllumajanduslikult toodetud suhkrulahust, melassi või mett ei ole piisavalt saada, võib järelevalveasutus anda nõusoleku kasutada lisaõõdana mittemahepõllumajanduslikult toodetud suhkrulahust, melassi või mett.

§ 27. Nõuded haiguste ennetamisele ja veterinaarravile

(1) Tootja peab mahepõllumajanduslikult peetavate mesilasperede haiguste ennetamiseks pidama kohalikes ilmastikutingimustes paremini kohanenud tõugudest pärit mesilasi, korrapäraselt asendama vanad mesilasemad uute mesilasemadega, järjepidevalt kontrollima lesehaudme seisukorda tarudes, korrapäraselt desinfitseerima tarusid, seadmeid ja inventari, uuendama korrapäraselt mesilasvaha ning tagama piisava suira- ja meevaru tarus.

(2) Keemiliselt sünteetitud allopaatiliste veterinaarravimite kasutamine haiguste ennetamiseks on keelatud.

(3) Loomataudist tingitud mesilaspere hävimise ohu korral võib keemiliselt sünteetitud allopaatiliste veterinaarravimitega ja antibiootikumidega veterinaarravi teostada üksnes veterinaararsti järelevalve all. Keemiliselt sünteetitud allopaatiliste ravimite ja antibiootikumidega ravimise ajaks tuleb mesilaspered paigutada kuue kilomeetri kaugusele mahepõllumajanduslikult peetavatest mesilagrupidest. Ravi lõppedes peab ravitud mesilasperede mesilasvaha asendama mahepõllumajanduslikult toodetud mesilasvahaga. Järelevalveasutuse nõusolekul algab mesilasperede suhtes uus üleminekuajaga ravikuuri lõppemisele järgnevast päevast.

(4) Mesilaspere haigestumisel *Varroa jacobsoni* iga võib ravimisel kasutada sipelghapet, piimhapet, äädikhapet, oblikhapet, mentooli, tümooli, eukalüptooli ja kamprit.

§ 28. Nõuded mesindusvõtetele

(1) Mahepõllumajanduslikus mesinduses on keelatud mesilaste hävitamine kärgedes mesindussaaduste kogumisel, mesilaste tiibade kärpimine ja keemiliste repellentide kasutamine mee kogumise ajal. Vana emamesilase surmamine on lubatud üksnes uue emamesilasega asendamise korral ning lesehaudme hävitamine üksnes mesilaspere nakatumise korral *Varroa jacobson*'iga.

(2) Mesilaste sülemlemist ei tohi takistada.

§ 29. Nõuded mesilagrupi asukohale

(1) Mahepõllumajanduslikus mesinduses peab mesilagrupi asukoht olema valitud nii, et:

- 1) mesilasperede oleks tagatud küllaldaselt looduslikke nektari-, leheme- ja õietolmuallikaid ning pääs vee juurde;
- 2) kolme kilomeetri raadiuses oleks mesilasperede poolt korjealana kasutatav peamiselt mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõuetele vastav maa;
- 3) vähemalt kuue kilomeetri kaugusel ei oleks reostust tekitavaid saasteallikaid nagu põhimaantee, tööstuspiirkond, jäätmeäitluskoht ning jäätmeäitlusettevõtte.

(2) Lõike 1 punkti 3 ei kohaldata mesilasperede talvitumise ajal ja alade suhtes, kus ei leidu õitsvaid taimi.

§ 30. Nõuded mesinduses kasutatavate tarude ja ainete omadustele

(1) Tarud, sealhulgas kärjeraamid peavad olema valmistatud valdavalt looduslikust materjalist.

(2) Tarudes võib kasutada ainult looduslikke saadusi nagu taruvaik, mesilasvaha ja taimeõlid ning vajadusel mesilasperede ravimisel paragrahvi 27 lõikes 4 loetletud veterinaaraviks kasutatavaid aineid.

(3) Mesilasvaha kärjepõhjade valmistamiseks peab olema toodetud mahepõllumajanduslikult. Kui mahepõllumajanduslikult toodetud mesilasvaha ei ole piisavalt saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul mesilagrupi esmaseks moodustamiseks mahepõllumajandusliku mesinduse üleminekuajal olevas ettevõttes kasutada mitterahepõllumajanduslikult toodetud mesilasvaha, eelistades kaanetisvaha.

(4) Mee vurritamisel ei tohi kasutada lesehaud sisaldavaid kärge.

(5) Mahepõllumajanduslikus mesinduses kasutatavate hoonete ja rajatiste, masinate ja seadmete puhastamiseks ja desinfitseerimiseks on lubatud kasutada ainult käesoleva määruse lisas 2 ettenähtud aineid. Inventari nagu kärjeraamide, tarude ja kärgede kaitsmiseks kahjurite eest on lubatud kasutada ainult põllumajandusministri 9. mai 2001. a määruse nr 33 «Mahepõllumajandusliku taimekasvatuse nõuded» (RTL 2001, 62, 856) lisas 1 loetletud aineid. Füüsikaline töötlemine auru või lahtise tulega on lubatud.

§ 31. Rakendussätted

(1) Paragrahvi 7 lõike 1 punktides 2 ja 3 ette nähtud üleminekuaja kestust ei kohaldata 2003. aasta 1. septembrini. Nimetatud tähtajani on paragrahvi 7 lõike 1 punktis 2 ettenähtud sigade, kitsede ja lammaste üleminekuaja kestuseks neli kuud ja paragrahvi 7 lõike 1 punktis 3 ettenähtud piima tootmiseks kasvatatavate loomade üleminekuaja kestuseks kolm kuud.

(2) Paragrahvi 7 lõikes 1 nimetatud üleminekuajaga ei kohaldata liha tootmiseks kasvatatavate vasikate, lammaste ja kitsede karja moodustamiseks kuni 2003. aasta 31. detsembrini. Nimetatud loomadelt pärit saadusi on lubatud mahepõllumajandusele viitavalt märgistada, kui loomad on pärit ettevõttest, kus järgitakse hea põllumajandustava soovitusi ja kui vasikaid on vähemalt kuus kuud ning lambaid ja kitsi vähemalt kaks kuud kasvatatud mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuete kohaselt ning ettevõttesse toodavad loomad vastavad paragrahvi 8 lõike 2 punktides 3 ja 4 nimetatud nõuetele.

(3) Paragrahvi 8 lõiget 2, paragrahvi 8 lõike 3 punkti 2 ja paragrahvi 25 lõiget 2 kohaldatakse kuni 2003. aasta 31. detsembrini.

(4) Paragrahvi 10 lõiget 3 kohaldatakse kuni 2005. aasta 1. septembrini.

(5) Enne «Mahepõllumajanduse seaduse» jõustumist ehitatud ja kasutusel olevate mahepõllumajanduslikult peetatavate loomade kasvatamiseks ettenähtud loomakasvatushoonete ja -rajatiste ning jalutusala pindala võib olla väiksem kui lisas 3 esitatud pindala järelevalveasutuse nõusolekul. Nimetatud nõusolekut võib anda kuni 2010. aasta 31. detsembrini.

(6) Enne «Mahepõllumajanduse seaduse» jõustumist ehitatud loomakasvatushoonetes võib järelevalveasutuse nõusolekul pidada loomi lõas, kui loomad saavad regulaarselt liikuda ja neile on kindlustatud mugavad allapanuga asemel. Kui sellises ettevõttes peetakse kuni 15 loomühikule vastavat veist, võib järelevalveasutuse nõusolekul pidada veiseid lõas, kui neil võimaldatakse viibida vähemalt kaks korda nädalas karjamaal või jalutuslal. Nimetatud nõusolekut võib anda kuni 2010. aasta 31. detsembrini.

(7) Kui paragrahvi 25 lõikes 1 nimetatud mesilasi ei ole piisavalt saada, võib järelevalveasutuse nõusolekul mahepõllumajandusliku mesindusega tegelemise alustamiseks moodustada mesilagrupi

mittemahepõllumajanduslikult peetavatest mesilasperedest. Nimetatud nõusolekut võib anda kuni 2002. aasta 1. septembrini käesolevas määruses ettenähtud korras.

(8) Paragrahvi 26 lõiget 4 kohaldatakse kuni 2002. aasta 1. septembrini.

Minister Ivari PADAR

Kantsler Ants NOOT

¹Määruse koostamisel on arvestatud Euroopa Ühenduse määruse EMÜ/2092/91 (EÜT L 198/1, 22.07.1991) nõudeid. Põllumajandusministri 8. juuni 2001. a määrusenr 38 «Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuded» lisa 1

MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKUS LOOMAKASVATUSES KASUTADA LUBATUD SÕOTADENING SÕODALISANDITE JA SÕODA ABIAINETE NIMEKIRI

I. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud taimse päritoluga mittemahepõllumajanduslikult toodetud söödad

1. Teravili, selle saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) kaeraterad, -helbed, -kestad, -kliid ja -peenkliid;
- 2) odraterad, -proteiin ja -kliid;
- 3) riisiterad, -kliid, purustatud riis ja riisiidukook, hirsiterad;
- 4) rukkiterad, -kliid, -peenkliid ja -söödajahu;
- 5) sorgoterad;
- 6) nisuterad, -kliid, -peenkliid, -gluteen, -idud ja söödagluteen;
- 7) speltanisu terad;
- 8) tritikale terad;
- 9) maisiterad, -kliid, peenkliid, maisiidukook ja -gluteen;
- 10) linnaseidud;
- 11) õlleraba.

2. Õliseemned, -viljad, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) rapsiseemned, -kook ja -kestad;
- 2) sojauba, röstitud soja, sojakook ja -kestad;
- 3) päevalilleseemned ja -kook;
- 4) puuvillaseemned ja -kook;
- 5) linaseemned ja -kook;
- 6) seesamiseemned ja -kook;
- 7) palmituumakook;
- 8) rüpsiseemned, -kook ja -kestad;
- 9) kõrvitsaseemnekook;
- 10) oliivi pulp (õli pressimise jäägina).

3. Kaunviljad, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) kikerherne seemned;
- 2) lääts-hiirherne seemned;
- 3) kuumtöödeldud põld-seaherne seemned;
- 4) herneseemned, -kliid ja -peenkliid;
- 5) aedoa seemned, -kliid ja -peenkliid;
- 6) põldoa seemned, vikiseemned ja lupiiniseemned.

4. Juur- ja mugulviljad, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) suhkrupeedipulp;
- 2) kuivatatud peet;
- 3) kartul;
- 4) maguskartulimugulad;
- 5) maniokimugulad;
- 6) kartulipulp (tärglisevalmistamise kõrvalsaadus);
- 7) kartulitärklis;
- 8) kartuliproteiin ja tapiokk.

5. Muud seemned ja viljad, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) jaanikaunad;
- 2) tsitrus-, õuna-, tomati- ja greibipulp.

6. Rohukuivised ja koresööt:

- 1) lutsern;

- 2) lutsernijahu;
- 3) ristik;
- 4) ristikujahu;
- 5) rohuhekslid (haljasmassist);
- 6) rohujuhu;
- 7) hein;
- 8) silo;
- 9) põhk;
- 10) kuivatatud söödajuurvili.

7. Muud taimed, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) melass, mida kasutatakse segasöötade valmistamisel sideainena;
- 2) merevetikajahu (saadakse merevetikate kuivatamisel ja purustamisel ning joodi väljapesemisel);
- 3) taimsed pulbrid ja ekstraktid;
- 4) taimse proteiini ekstraktid (ainult noorloomadele);
- 5) vürtsi- ja ravimtaimed.

II. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud loomsed söödad

1. Piim ja piimasaadused:

- 1) täispiim;
- 2) piimapulber;
- 3) lõss;
- 4) lõssipulber;
- 5) pett;
- 6) petipulber;
- 7) vadak;
- 8) vadakupulber, madala suhkrusisaldusega vadakupulber, vadaku proteiinipulber (eraldatud füüsikaliste meetoditega);
- 9) kaseiinipulber ja laktoosipulber.

2. Kalad ja muud mereloomad, nende saadused ja kõrvalsaadused:

- 1) kala, rafineerimata kalaõli ja tursamaksaõli;
- 2) kala, molluski ja koorikloomade autolüsaadid või ensümaatilised hüdrolysaadid ja proteolüsaadid (lahustuvad või lahustumatud, ainult noorloomadele);
- 3) kalajahu.

III. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud mineraalsöödad

1. Naatrium:

- 1) rafineerimata meresool;
- 2) jäme kivisool;
- 3) naatriumsulfaat;
- 4) naatriumkarbonaat;
- 5) naatriumbikarbonaat;
- 6) naatriumkloriid.

2. Kaltsium:

- 1) lithothamneae ja lubivetikas;
- 2) veeloomade kojad (sh tindikalaluu);
- 3) kaltsiumkarbonaat;
- 4) kaltsiumlaktaat;
- 5) kaltsiumglükonaat.

3. Fosfor:

- 1) dikaltsiumfosfaatsadestis kontidest;
- 2) defluoritud dikaltsiumfosfaat;
- 3) defluoritud monokaltsiumfosfaat.

4. Magneesium:

- 1) veevaba magneesium;
- 2) magneesiumsulfaat;
- 3) magneesiumkloriid;
- 4) magneesiumkarbonaat.

5. Väävel:

naatriumsulfaat.

IV. Mikroelemendid

1. E1 raud:

- 1) raud(II)karbonaat;
- 2) raud(II)sulfaatmonohüdraat;
- 3) raud(III)oksiid.

2.E2 jood:

- 1) kaltsiumjodaat, veevaba;
- 2) kaltsiumjodaat, heksahüdraat;
- 3) kaaliumjodiid.

3.E3 koobalt:

- 1) koobalt(II)sulfaat, monohüdraat ja/või -heptahüdraat;
- 2) aluseline koobalt(II)karbonaat, monohüdraat.

4.E4 vask:

- 1) vask(II)oksiid;
- 2) aluseline vask(II)karbonaat, monohüdraat;
- 3) vask(II)sulfaat, pentahüdraat.

5.E5 mangaan:

- 1) mangaan(II)karbonaat;
- 2) mangaan(II)oksiid ja mangaan(IV)oksiid;
- 3) mangaan(II)sulfaat, mono- ja/või tetrahüdraat.

6.E6 tsink:

- 1) tsinkkarbonaat;
- 2) tsinkoksiid;
- 3) tsinksulfaat, mono ja/või heptahüdraat.

7.E7 molübdeen:

ammooniummolübdaat, naatriummolübdaat

8.E8 seleen:

- 1) naatriumselenaat;
- 2) naatriumselenit.

V. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud vitamiinid, provitamiinid ja muud samaväärsed mõjuga keemiliselt määratletud ained

1. Vitamiinid, mis on eelistatult toodetud looduslike söötade baasil;

2. Monogastriliste loomade puhul sünteetilised vitamiinid, kuid looduslike vitamiinidega samaväärsed vitamiinid.

VI. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud ensüümid

1. Fütaasid;

2. Galaktosidaasid;

3. Glükanaasid;

4. Ksülanaasid;

5. Amülaasid;

6. Galakturonaasid;

7. Batsillolüsiinid.

VII. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud mikroorganismid

1. Pärmid;

2. Soolebakterid;

3. Piimhappebakterid.

VIII. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud säilitusained

1. E 236 sipelghape, ainult silo valmistamiseks;

2. E 260 äädikhape, ainult silo valmistamiseks;

3. E 270 piimhape, ainult silo valmistamiseks;

4. E 280 propioonhape, ainult silo valmistamiseks.

IX. Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud sideained, paakumisvastased ained ja koagulandid

- 1.E 551b kolloidne ränidioksiid;
- 2.E 551c diatomiit;
- 3.E 558 bentoniit;
- 4.E 559 kaoliinsavi;
- 5.E 561 vermikuliit;
- 6.E 562 sepioliit;
- 7.E 599 perliit.

Mahepõllumajanduslikus loomakasvatuses kasutada lubatud sööda abiained

- 1.Meresool;
- 2.Jäme kivisool;
- 3.Ensüümid;
- 4.Pärmid;
- 5.Vadak;
- 6.Suhkur;
- 7.Suhkrupeedipulp;
- 8.Teraviljajahu;
- 9.Melass;
- 10.Piim-, äädik-, sipelg- ja propioonhappelise käärimise bakterid.

Kantsler Ants NOOT

Põllumajandusministri 8. juuni 2001. a määrusenr 38 «Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuded» lisa 2

MAHEPÕLLUMAJANDUSLIKUS LOOMAKASVATUSES LOOMAKASVATUSHOONETE JA- RAJATISTE, SAMUTI MASINATE JA SEADMETE PUHASTAMISEKS JA DESINFITSEERIMISEKS KASUTADA LUBATUD AINED

- 1.Kaalium- ja naatriumseep;
- 2.Vesi ja veeaur;
- 3.Lubjapiim;
- 4.Lubi;
- 5.Kustutamata lubi;
- 6.Naatriumhüpokloriit (nt vedela pleegitusvahendina);
- 7.Naatriumhüdroksiid;
- 8.Kaaliumhüdroksiid;
- 9.Vesinikperoksiid;
- 10.Looduslikud taimeessentsid;
- 11.Sidrunhape, peräädikhape, sipelghape, piimhape, oblikhape ja äädikhape;
- 12.Alkohol;
- 13.Lämmastikhape (piimariistade töötlemiseks);

14.Fosforhape (piimariistade töötlemiseks);

15.Formaldehüüd;

16.Nisade ja lüpsiriistade puhastus- ja desinfitseerimisvahendid;

17.Naatriumkarbonaat.

Kantsler Ants NOOT

Põllumajandusministri 8. juuni 2001. a määrusenr 38 «Mahepõllumajandusliku loomakasvatuse nõuded» lisa 3

LOOMAKASVATUSHOONE OSA JA JALUTUSALA, KUS PEETAKSE LOOMI, PINDALA JA MUUD ERI LOOMALIIKIDE LOOMAKASVATUSHOONES PIDAMISE NÕUDED

1. VEISED, LAMBAD, KITSED JA SEAD

	Loomakasvatushoone osa, kus peetakse loomi, pindala looma kohta, lähtudes looma eluskaalust (m ²)		Jalutusala pindala looma kohta (m ²)
Tõuveised, liha tootmiseks kasvatatavad veised ning hobused	kuni 100 kg	1,5 m ²	1,1 m ²
	kuni 200 kg	2,5 m ²	1,9 m ²
	kuni 350 kg	4,0 m ²	3 m ²
	üle 350 kg	5, kuid minimaalselt 1m ² /100 kg	3,7 m ² , kuid minimaalselt 0,75 m ² /100 kg
Piima tootmiseks kasvatatavad veised		6 m ²	4,5 m ²
Tõupullid		10 m ²	30 m ²
Lambad ja kitsed		1,5 m ² lamba või kitse kohta 0,35 m ² lamba- või kitsetalle kohta	2,5 m ² 2,5 m ² + 0,5 m ² lammas või kits koos tallega
Emised kuni 40 päeva vanuste põrsastega		7,5 m ²	2,5 m ²
Liha tootmiseks kasvatatavad sead	kuni 50 kg	0,8 m ²	0,6 m ²
	kuni 85 kg	1,1 m ²	0,8 m ²
	kuni 110 kg	1,3 m ²	1 m ²
Üle 40 päeva vanused põrsad	kuni 30 kg	0,6 m ²	0,4 m ²
Tõusead		2,5 m ² emise kohta 6,0 m ² kuldi kohta	1,9 m ² 8,0 m ²

2. KODULINNUD

	Kodulindude arv loomakasvatushoone osa kohta, kus peetakse kodulinde (tk/m ²)	Õre pikkus kodulinnu kohta (cm)	Kodulindu pesa kohta	Jalutusala (sh haritav maa) pindala kodulinnu kohta (m ²)
Munade tootmiseks kasvatatavad kanad	6 tk/m ²	18 cm	8 munakana ühe pesa kohta või ühispesa puhul 120 cm ² linnu kohta	4 m ² , kusjuures hektari kohta antav lämmastik ei tohi ületada 170 kg aastas
Liha tootmiseks kasvatatavad kodulinnud	10 tk/m ² , kuid mitte enam kui 21	20 (ainult pärlikanad)		4 m ² broileri ja pärlikana kohta;

	kg/m ² eluskaalule vastaval hulgal kodulinde			2 m ² vuti kohta; 4,5 m ² pardi kohta; 10 m ² kalkuni kohta; 15 m ² hane kohta, kusjuures hektari kohta antav lämmastik ei tohi ületada 170 kg aastas
Liha tootmiseks kasvatatavad kodulinnud ¹	Kuni 30 kg/m ² eluskaalule vastaval hulgal kodulinde			2,5 m ² , kusjuures hektari kohta antav lämmastik ei tohi ületada 170 kg aastas

Kantsler Ants NOOT

¹Ettevõttes, kus peetakse vähem kui 30 kodulindu ning kus neile on võimaldatud loomakasvatushoones ja jalutuslalal pidevalt vabalt liikuda.